

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Kuchynky a soudců JUDr. Václava Roučky a Mgr. Jaroslava Škopka ve věci

žalobce: **M.M.M.A.H.**, narozený dne ...
adresa v ČR ...
zastoupený advokátkou Mgr. Azrou Bećirović
sídlem Dlouhá 16, 110 00 Praha 1

proti
žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**
sídlem Hradčanské náměstí 5, 118 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 8. 2018, č. j. 310763/2018-VO

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva zahraničních věcí ze dne 14. 8. 2018, č. j. 310763/2018-VO, se zrušuje a věc se vrací k dalšímu řízení žalovanému.
- II. Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení ve výši 9 800 Kč k rukám zástupkyně žalobce Mgr. Azry Bećirović do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Velvyslanectví České republiky v Káhiře (dále jen „*zastupitelský úřad*“) zamítlo žádost žalobce č. CAIR 2018 06 24 0001 o udělení krátkodobého víza rodinnému příslušníku občana Evropské unie (dále jen „*žádost o udělení víza*“). Žalobce u zastupitelského úřadu požádal Ministerstvo zahraničních věcí o nové posouzení důvodů neudělení uvedeného víza. Dne 14. 8. 2018 pod č. j. 310763/2018-VO Ministerstvo zahraničních věcí posoudilo žádost o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza a na základě tohoto nového posouzení podle § 180e odst. 6 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*zákon o pobytu cizinců*“), shledalo rozhodnutí zastupitelského úřadu v souladu s § 20 odst. 5 písm. e) téhož zákona.

Žaloba

2. Žalobce v žalobě vylicil skutkové okolnosti. Uvedl, že je ženatý s paní B.H., narozenou dne ... (dále jen „*manželka žalobce*“). Dne 1. 11. 2017 podal žalobce prostřednictvím zastupitelského úřadu žádost o krátkodobé vízum. Rozhodnutím ze dne 14. 11. 2017 byla tato žádost o udělení víza zamítnuta, dne 29. 11. 2017 podal žalobce žádost o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza (které na základě výzvy dne 14. 1. 2018 doplnil), na základě které žalovaný rozhodnutí o zamítnutí víza rozhodnutím č. j. 302763/2018-VO zrušil (toto nové posouzení žádosti nebylo žalobci do dnešního dne žalovaným doručeno). Zastupitelský úřad tedy ve věci rozhodoval znovu, a to pod číslem žádosti CAIR 2018 06 24 0001. Dne 2. 7. 2018 zastupitelský úřad opět zamítl žádost žalobce o udělení krátkodobého víza, přičemž neudělení víza bylo mj. odůvodněno skutečností, že „důvod [k zamítnutí], tj. obcházení zákona dán byl“. Žalobce následně dne 12. 7. 2018 podal žádost o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza. Napadeným rozhodnutím žalovaný potvrdil rozhodnutí zastupitelského úřadu, přičemž toto rozhodnutí bylo doručeno žalobci dne 30. 9. 2018.
3. Žalobce se domnívá, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné a v rozporu se zákonem, když správní orgán porušil ustanovení:
 - a) § 15a zákona o pobytu cizinců
 - b) § 20 zákona o pobytu cizinců
 - c) § 167 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců
 - d) § 168 zákona o pobytu cizinců ve spojení s ustanoveními části druhé, Hlavy VI s. ř. s.
 - e) Hlavy II, části první zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „*správní řád*“)
 - f) čl. 8 a čl. 12 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „*EÚLP*“)
 - g) čl. 10 odst. 2 a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
 - h) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)
 - i) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (dále jen „*Směrnice č. 2004/38/ES*“)
 - j) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států ze dne 2. července 2009 (dále jen „*Sdělení Komise*“)
 - k) Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - Pomáhat vnitrostátním orgánům v boji proti zneužívání práva na volný pohyb: Příručka pro řešení otázky údajných

účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU ze dne 26. září 2014 (dále jen „**Příručka o účelových sňatcích**“),

- l) Rozhodnutí Komise ze dne 19. 3. 2010, kterým se stanoví Příručka pro zpracování žádostí o víza a provádění změn v udělených vízech (dále jen „**Příručka**“).
4. V části IV. žaloby nazvané *Právní posouzení* žalobce namítá a blíže se vyjadřuje k porušení konkrétních ustanovení právních předpisů ČR a unijních předpisů.
5. Rozpor s § 15a a § 20 zákona o pobytu cizinců: Žalobce předně namítá rozpor s ustanovením § 15a zákona o pobytu cizinců, jenž uvádí, které osoby jsou považovány za rodinné příslušníky občanů EU (tedy i občanů ČR). Dle tohoto ustanovení zákona o pobytu cizinců je rodinným příslušníkem mj. manžel občana Evropské unie. Právo vstupu tohoto rodinného příslušníka proto vyplývá přímo z rodinného vztahu s občanem EU a nesmí být dále omezeno, ledaže by se jednalo o výhrady veřejného pořádku, bezpečnosti a zdraví. Status rodinného příslušníka občana EU nadto dále oproti jiným žadatelům o krátkodobá víza dává těmto žadatelům speciální procesní postavení, které jim zaručuje, že o žádosti bude rozhodnuto v kratší lhůtě (14 dní), zamítnutí je možné pouze z úzkého okruhu důvodů, mají možnost soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení (§ 171 zákona o pobytu cizinců), a také, že samotné rozhodnutí o neudělení musí být řádně skutkově a právně odůvodněno. Napadené rozhodnutí ovšem postrádá řádné odůvodnění závěrů, na základě kterých žalovaný uzavřel, že žalobce nedoložil svůj rodinný vztah s občanem EU, tedy manželkou, nebo že se dopustil obcházení zákona s cílem získat vízum k pobytu na území, zejména pokud účelově uzavřel manželství (§ 20 odst. 5 zákona o pobytu cizinců). Rozhodnutí je tedy nepřezkoumatelné, neboť z něj není jasné, ze kterých skutkových okolností učinil žalovaný závěr, že manželství žalobce a jeho manželky bylo uzavřeno účelově.
6. Napadené rozhodnutí skutková zjištění zastupitelského úřadu pouze opakuje a důkazy hodnotí za účelem podpořit svou argumentaci o účelovosti manželství, aniž by hodnotil a bral v potaz skutečnosti, které potvrzují autenticitu manželství žalobce a jeho manželky. Manželé spolu mají vztah od roku 2008, tedy deset let. V roce 2013 uzavřeli manželství. Chtějí společně trvale žít, o což se bezvýsledně (z důvodu osobních komplikací – starší rodiče manželky žalobce žijící v České republice po smrti manželky bratra sami a skutečnost, že manželka zůstávala v České republice, aby zde mohl vyrůstat její nezletilý syn, a zároveň opakované zamítání žádostí o vízum) poslední roky snaží. Žalovaný se v napadeném rozhodnutí dopustil zavádějící a účelové argumentace, jež vedla k nesprávnému rozhodnutí. Žalovaný tvrdí, že „*Je evidentní, že žadatel zvolil co nejméně formální způsob uzavření manželství, který svědčí o tom, že sňatek není ze strany žadatele míněn vážně*“, popřípadě „*Daleko pravděpodobnější je, že žadatel po případném získání dlouhodobého pobytu bude chtít žít v některé ze západoevropských zemí EU, kde se bude moci opřít o podporu tamějších arabských komunit*“. Žalovaný zde uvádí své domněnky, které buď považuje za prokázané skutečnosti - popřípadě za prokázanou skutečnost považuje jakousi arbitrárně stanovenou pravděpodobnost -, staví na nich hodnocení žádosti a vyvozuje z nich právní závěry, přičemž tyto domněnky nejsou ničím podloženy a není jasné, z jakých skutečností v konkrétním případě žalovaný vychází. Žalovaný se tímto dopouští arbitrárního rozhodování na základě domněnek, nikoliv hodnocení skutečností, a nedochází tímto ke zjištění skutečného stavu věci, čímž žalovaný flagrantně porušuje základní zásady správního řízení. Odůvodnění neobsahuje konkrétní právní ani skutkové

odůvodnění a je tedy nepřezkoumatelné.

7. Rozpor s ustanoveními § 167 odst. 1 písm. c) a § 168 zákona o pobytu cizinců ve spojení s ustanoveními části druhé, Hlavy VI s. ř. s.: Žalobce dále namítá, že v průběhu řízení o žádosti o krátkodobé vízum postupoval zastupitelský úřad v rozporu se zákonem, když prostřednictvím Policie ČR prováděl výsledky svědků, zejména syna manželky žalobce. Dle § 168 zákona o pobytu cizinců se na řízení podle § 20 téhož zákona neuplatní druhá a třetí část správního řádu, proto i důkaz svědeckou výpovědí dle § 55 nebylo možné použít. Zastupitelský úřad je v souladu s § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců oprávněn vyslechnout pouze účastníka řízení, kterým byl pouze žalobce, event. manželka žalobce, nikoliv ovšem syn manželky žalobce. Pravomoc provádět další důkazy neumožňuje ani Vízový kodex, který uvádí taxativní výčet podkladů vyžadovaných pro podání žádosti o krátkodobé vízum rodinného příslušníka EU. Přesto ale, pokud zastupitelský úřad tento výsledek provedl a hodnotil ho v rámci důkazů, nevyplývá z napadeného rozhodnutí, ani z předchozích rozhodnutí zastupitelského úřadu, k jakým závěrům na základě těchto důkazů žalovaný dochází. Žalobce považuje za krajně nestandardní, aby byli vyslýcháni další členové rodiny, případně aby byla komentována otázky víry manželů a zpochybňovány důvody konverze manželky žalobce k islámu, či snad aby byly zkoumány finanční poměry manželů a jejich rodin a již apriori zpochybňovány výhledy žalobcova případného pracovního uplatnění v České republice. Vztah žalobce a jeho manželky je skutečný, pevný, hluboký a milující. Dokazují to mimo jiné tyto skutečnosti, jež byly řádně prokázány - délka vztahu s pravidelnými návštěvami, svatba, početí společného dítěte, tvrzení syna manželky žalobce, doložené fotografie, na nichž je patrná fyzická proměna v průběhu let, každodenní kontakt manželů a společná konverzace.
8. Rozpor s ustanoveními Směrnice č. 2004/38/ES a Sdělením Komise, Příručkou o účelových sňatcích a Příručkou: Zastupitelský úřad postupoval v rozporu se zásadami legality a vyžádal si od žalobce předložení dalších podkladů, k čemuž neměl oprávnění dané mu platnými právními předpisy. Na základě směrnice může zastupitelský úřad vyžádat pouze doložení rodinných vazeb, což se v případě manželů zpravidla dokládá oddacími listem. Toto žalobce splnil. Nad rámec úpravy obsažené v této směrnici a zákoně o pobytu cizinců měl zastupitelský úřad oprávnění pouze provést výsledek účastníka, jak je uvedeno výše. Žalobce však vždy s žalovaným spolupracoval a předložil to, co po něm požadoval. Rodinní příslušníci občanů EU/ČR mají nárok na získání víza, jak potvrzuje např. judikatura SDEU. Toto právo může být omezeno pouze z důvodu taxativně uvedených v ustanovení § 20 odst. 5 zákona o pobytu cizinců. Pokud žalovaný přisvědčil zastupitelskému úřadu a shledal, že žádosti žalobce o vízum nelze vyhovět, zejména pokud účelově uzavřel manželství, musí být schopen přesvědčivě doložit existenci relevantního důvodu pro zvolený postup (tj. obcházení zákona). Toto vyplývá i ze subkapitoly 4.2 Sdělení Komise, která uvádí, že *důkazní břemeno nesou orgány členských států, které se snaží omezit práva podle této směrnice*. Z napadeného rozhodnutí nijak zřejmé, jak žalovaný dospěl k závěru, že je manželství účelové. Indikativními kritérii naznačujícími, že by se mohlo jednat o účelové manželství, jsou:
 - a) *pár se před svatbou nikdy nesetkal* – žalobce se se svou manželkou před svatbou setkal a sdíleli společnou domácnost během pobytů manželky v Egyptě
 - b) *pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání* - v osobních údajích nevznikly žádné velké rozpory; detaily o tom, že přesně nevěděli, co měli v den svatby před pěti lety na sobě, netvoří takový rozpor, aby mohl žalovaný

uzavřít, že se jedná o účelové manželství

- c) *nebo důležité osobní informace, které se jich týkají* – jak již bylo uvedeno výše, kromě drobných nesrovnalostí, které mohly být dány formulací otázek či pochopení dané situace se žalobce i manželka shodovali ve většině údajů
- d) *pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí* - žalobce i jeho manželka mluví anglicky a tento jazyk používají jako společný komunikační jazyk; skutečnost, že jejich komunikace není vždy gramaticky správná nebo neobsahuje slovní zásobu na vysoké úrovni, nesignaluje, že nejsou schopni spolu plně komunikovat jako každý jiný mezinárodní pár
- e) *existuje důkaz o peněžní částce nebo daru, které byly předány, aby byl sňatek uzavřen (s výjimkou peněz nebo darů, které byly předány jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí)* – při uzavření manželství byly darovány pouze věcné osobní dary (např. prstýnky, řetízky), žádný další dar či finanční částka nebyla předána
- f) *v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejichž účelem bylo nabytí práva pobytu* – žádný takový důkaz neexistuje
- g) *rozvoj rodinného života pouze tehdy, kdy byl přijat příkaz k vyhoštění* - na tento případ se neuplatní
- h) *pár se rozvedl krátce potom, co státní dotyčný příslušník třetí země získal právo pobytu* – na tento případ se neuplatní.

9. Závěry žalovaného prezentované v napadeném rozhodnutí se ani z hlediska těchto kritérií nedají označit za splněné. Naopak žalovaný postup daný Sdělením Komise využívá pouze účelově s cílem poukázat pouze na rozporná tvrzení žalobce a jeho manželky, ale pomíjí skutečnost, že se v nejdůležitějších informacích o životě a společném soužití shodovali. Nadto je třeba uvést, že účelové manželství je dle preambule Směrnice č. 2004/38/ES takové manželství, které je uzavíráno výlučně za účelem získání práva na volný pohyb a pobyt. Stejně tak ze Sdělení Komise vyplývá, že účelovým sňatkem je sňatek uzavřený výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice, na které by jinak dotyčná osoba neměla nárok. Komise také výslovně uvádí, že sňatek není možné považovat za účelový sňatek pouze z toho důvodu, že je spojen s výhodou přistěhovalectví nebo s jinou výhodou. Odůvodnění účelovosti sňatku tvrzením, že motivace touhy po životě v ČR je převážně ekonomického charakteru tak ve světle výše uvedeného neobstojí, ani pokud by toto tvrzení bylo pravdivé.

10. Rozpor s čl. 8 EÚLP a čl. 10 odst. 2 Listiny: Uzavřením manželství se vytváří domněnka existence rodinného života mezi manžely. Při zkoumání materiální stránky posuzovaného manželství je možno vyjít z chápání rodinného a soukromého života ve smyslu čl. 8 EÚLP a tomu odpovídající judikatury ESLP, lze tedy posuzovat „skutečnou existenci blízkých osobních vazeb v praxi“ či „úmysl manželů takový rodinný vztah vytvořit“. Žalovaný se v napadeném rozhodnutí ovšem ověřením existence rodinného života mezi manžely prakticky nezabýval, když se vůbec nevypořádává s argumenty žalobce o tom, že žil s manželkou v Egyptě během jejích návštěv a po svatbě ve společné domácnosti, že plánují spolu znovu se pokusit o početí dítěte a chtějí žít na jednom místě a vést klasický rodinný život. Žalovaný dále dovozuje, že manželství není ze strany žalobce myšleno vážně z toho, že „i přes tvrzenou desetiletou existenci vztahu s paní O. se žadatel nikdy nesetkal s jejím synem. Během těchto 10 let k tomu nepochybně bylo dostatek příležitostí a setkání se mohlo uskutečnit během prázdnin, pokud by o toto setkání žadatel opravdu stál“. Žalobce se již několik let snaží získat vízum, aby mohl navštívit Českou republiku a svoji manželku a jejího syna.

Manželka žalobce nemohla se synem žalobce navštívit, a to ani během prázdnin, neboť otec jejího syna, se kterým měla syna ve střídavé péči, s vycestováním syna do Egypta nesouhlasil. Tuto informaci měl žalovaný k dispozici, přesto k ní nepřihlédl a naopak ji použil proti žalobci. Žalobce uvedl, že k žádosti o krátkodobé vízum v roce 2017 předložil i pozvání ověřené cizineckou policií svého tchána (otec manželky žalobce), ze kterého je mimo jiné evidentní, že i širší rodina manželky žalobce stojí o setkání s žalobcem.

11. Vzhledem k uvedenému žalobce navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení a žalobci přiznal právo na náhradu nákladů řízení.

Vyjádření žalovaného

12. Žalovaný ve vyjádření k žalobě ze dne 31. 1. 2019 uvedl, že považuje žalobu za nedůvodnou, neboť prvoinstanční i napadené rozhodnutí jsou řádně právně i věcně odůvodněny a nelze je považovat za nepřezkoumatelné a nezákonné. S konkrétními důvody pro zamítnutí žádosti o udělení víza žalovaný odkázal na správní spisy.
13. Žalovaný se dále vyjádřil k namítanému rozhodování na základě domněnek. Uvedl, že skutečnost, že žalobce uzavřel manželství naprosto formálním způsobem na ministerstvu spravedlnosti, kdy za svědka šel taxikář a kamarád taxikáře, bez účasti rodinných příslušníků, má jasnou oporu ve výpovědi žalobce. Zástupkyně žalobce nezná egyptské reálie. Sňatek egyptského mladého muže, který dá své manželce pouze symbolické věno, uzavře manželství na úradě, kdy za svědky jdou zcela neznámí lidé, a nekoná se velká rodinná oslava, nelze považovat za vážně míněný.
14. Pokud jde o pohovory s dalšími lidmi, toto je běžnou praxí, která má oporu v ustanovení § 167 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců, též správní soudy na tomto postupu neshledávají nic nezákonného.
15. V rámci řízení o žádosti o udělení víza je zastupitelský úřad oprávněn zjišťovat, zda uzavření manželství nebylo pouhým prostředkem k získání práva pobývat na území jiného státu a požívat plnění s tím spojená. Žalovaný postupoval ve smyslu vnitrostátních i unijních předpisů a příruček.

Posouzení věci krajským soudem

16. Řízení ve správním soudnictví je upraveno zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“ nebo „s. ř. s.“).
17. V souladu s § 75 odst. 1 a 2 s. ř. s. vycházel soud při přezkoumání napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, a napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích žalobních bodů uplatněných v žalobě.
18. Soud dospěl k závěru, že **žaloba je důvodná**.
19. Pokud jde o první žalobní bod, tj. tvrzenou nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, nelze v tomto s žalobce souhlasit. Napadené rozhodnutí je odůvodněno a je z něj patrné, ze kterých skutkových zjištění správní orgány vycházely a jaké závěry z nich učinily (blíže k nepřezkoumatelnosti např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 – 44). Napadené rozhodnutí tak je přezkoumatelné a soud může přistoupit k jeho přezkumu.
20. Další žalobní námitkou je neoprávněnost výsledku syna manželky a dalšího opatrování podkladů pro rozhodnutí nad rámec zákonem výslovně uvedených podkladů pro

rozhodnutí v řízení o žádosti o udělení víza. Soud k tomu uvádí, že žadatel je povinen doložit zákonem specifikované podklady pro rozhodnutí ve věci. Vyvstanou-li však nějaké pochybnosti, které je třeba před rozhodnutí vyjasnit, postupuje správní orgán v souladu se zákonem tak, aby byl zjištěn skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Možnost provést výslech účastníka řízení a svědků, stejně jako oprávnění zastupitelského úřadu požadovat další podklady prokazující skutečné vazby žalobce a jeho manželky, plyne z ustanovení § 167 odst. 1 písm. k) ve spojení s § 169j a § 169k zákona o pobytu cizinců, a to za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rámci prověřování, zda se cizinec nedopustil obcházení zákona s cílem získat oprávnění k pobytu. Obecně lze tedy shrnout, že správní orgány postupovaly v souladu s právními předpisy při obstarávání podkladů pro zjištění skutkového stavu.

21. Pokud jde o používání vnitrostátních a evropských předpisů, doporučení či pomůcek pro rozpoznání účelových sňatků, pak soud zdůrazňuje, že příručky jsou pouze vodítkem pro správní orgány. Nelze dospět k jednoznačnému závěru, že naplněním některých bodů má být manželství považováno bez dalšího za účelové, či naopak nenaplněním některého z bodů manželství nemůže být shledáno účelovým. Vždy je třeba posoudit konkrétní případ jednotlivě, v konkrétních souvislostech, s přihlédnutím k okolnostem případu i účastníkům řízení. Otázka posouzení účelovosti uzavřeného manželství je otázkou velmi složitou, pro kterou neexistuje jednoznačná odpověď na určení kritérií a jejich hodnocení pro učinění závěru, že manželství bylo uzavřeno účelově a naplňuje zákonný důvod pro neudělení pobytového oprávnění.
22. Uzavřením účelového manželství jako důvodem pro odmítnutí udělení či odeprání pobytového oprávnění se opakovaně zabýval Nejvyšší správní soud. Zdejší soud odkazuje např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2013, č. j. 1As 58/2013-43, ve kterém je shrnuto, že *„členské státy mohou přijmout potřebná opatření k odeprání, pozastavení nebo odnětí jakéhokoli práva přiznaného touto směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu, například účelových sňatků. Veškerá taková opatření musí být přiměřená a spojená s procesními zárukami stanovenými v člancích 30 a 31. Podle článku 28 odůvodnění směrnice by členské státy měly mít možnost přijmout potřebná opatření k ochraně před zneužíváním práv nebo podvody, a zejména před účelovými manželstvími nebo jakoukoliv jinou formou vztahů uzavíraných výlučně za účelem získání práva na volný pohyb a pobyt. Soudní dvůr potvrdil právo členských států přijmout taková opatření v souvislosti s účelovými sňatky v rozsudku velkého senátu ze dne 25. 7. 2008 ve věci C-127/08 Metock, Sb. rozh. s. I-06241, bod 75). Přitom již před přijetím předmětné směrnice konstatoval, že fingovaná manželství uzavřená s cílem obejít ustanovení týkající se vstupu a pobytu státních příslušníků třetích států je třeba považovat za zneužití práva (rozsudek ze dne 23. 9. 2003 ve věci C-109/01 Akrich, Recueil s. I-09607, bod 57). Z textu směrnice, jejího odůvodnění i z výkladu Soudního dvora je zřejmé, že proces zjišťování existence účelového manželství a následně odeprání pobytového oprávnění je plně v režii členských států za předpokladu dodržení procesních záruk uvedených ve směrnici. Evropské právo zde nedává konkrétní vodítko pro posuzování účelovosti sňatku. Inspirovat se nicméně lze rezolucí Rady ze dne 4. 12. 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství, Úř. věst. C 382, 16. 12. 1997, s. 1 – 3. Tato rezoluce vychází jak z respektu k právu uzavřít manželství a právu na respektování rodinného života, tak z vědomí, že účelové sňatky představují nástroj obcházení pravidel vstupu a pobytu příslušníků třetích zemí na území členských států EU. Tato rezoluce definuje ve svém článku 1 „účelový sňatek“ („a marriage of convenience“) jako „sňatek uzavřený mezi občanem členského státu nebo občanem třetí země legálně usazeným ve členském státě a občanem třetí země pouze s účelem obejít*

pravidel vstupu a pobytu občanů třetí země a získání povolení nebo oprávnění k pobytu pro občana třetí země.“ Rezoluce uvádí v článku 2 faktory, které mohou vést k závěru o účelovém manželství: není udržováno manželské soužití; chybí společné přispívání k odpovědnostem vyplývajícím z manželství; manželé se nikdy před sňatkem neviděli; manželé se neshodnou při uvádění svých osobních údajů, důležitých osobních informací či informací o průběhu prvé schůzky; manželé nehovoří společným jazykem; sňatku předcházelo předání finanční částky; některý z manželů v minulosti uzavřel účelový sňatek nebo se dopustil porušení předpisů o pobytu cizinců.“

23. Zdejší soud považuje, stejně jako správní orgány, za nesporné, že žalobce uzavřel dne 9. 5. 2013 s paní B.O., rozenou G., manželství. S odkazem na výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu lze konstatovat, že pokud by manželství žalobce a jeho manželky bylo uzavřeno pouze s účelem obejití pravidel vstupu a pobytu občanů třetí země, pak by to bylo důvodem pro neudělení víza.
24. Správní orgány dospěly k závěru, že manželství bylo uzavřeno účelově. Soudí tak zejména z okolností uzavření manželství - sňatek egyptského mladého muže, který dá své manželce pouze symbolické věno, uzavře manželství na úřadě, kdy za svědky jdou zcela neznámí lidé, a nekoná se velká rodinná oslava, nelze považovat za vážně míněný, dále ze skutečnosti, že mezi manželi je jazyková bariéra a nikdy spolu fakticky nežili.
25. Ačkoli se judikatura touto problematikou opakovaně zabývala a zabývá, přesná pravidla pro posuzování účelovosti manželství nejsou a ani nemohou být stanovena. Existují však vodítka, která při konkrétním posouzení napomáhají správním orgánům při řešení takových případů.
26. Právě takové vodítko dává např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015 – 40: *„Samotný cizinecký zákon sám o sobě nevymezuje konkrétní znaky, které by napomáhaly jasněji vymezit, co lze považovat za účelové manželství. Určitá vodítka je možné hledat v unijních dokumentech („soft law“) a soudní a správní praxi. Rezolucí ze dne 4. 12. 1997, o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových sňatků, CELEX: 31997Y1216(01), dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/>, Rada EU přijala definici účelového manželství jako manželství uzavřeného mezi občanem členského státu nebo občanem třetí země s bytovým statusem v členském státu a občanem třetího státu, jehož výlučným účelem je obcházení pravidel pro vstup a pobyt občanů třetích států, aby občan třetího státu získal oprávnění k pobytu v členském státě. Rada se dále zabývala indikátory účelového manželství a možnými prameny důkazů. Sdělením Evropskému parlamentu a Radě ze dne 2. 7. 2009, o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, KOM(2009) 313, Komise zformulovala doporučení členským státům pro správnou aplikaci migrační směrnice. V otázce účelových manželství prvně odkázala na bod 28 odůvodnění migrační směrnice, podle něhož odpovídají takovým manželstvím sňatky uzavřené výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice, na které by jinak dotyčná osoba neměla nárok; obdobné závěry přitom platí i pro jiné formy vztahů. Komise v uvedeném sdělení dále demonstrativně vymezila určité indikátory, které zpochybňují hypotézu zneužití práva - manžel, který je státním příslušníkem třetí země, by bez problémů získal právo pobytu sám nebo již legálně pobýval v členském státě občana EU předtím; pár byl před sňatkem v dlouhodobém vztahu; pár měl společné bydliště/domácnost po dlouhou dobu; pár přijal vážný dlouhodobý právní nebo finanční závazek se společnou odpovědností; manželství trvá dlouhou dobu.“* Jediným indikátorem pro zpochybnění zneužití práva, který žalobce naplňuje, je

skutečnost, že manželství trvá delší dobu.

27. Nejvyšší správní soud ve výše uvedeném rozsudku dále uvádí, že *„zároveň Komise v tomto dokumentu předestřela demonstrativně i soubor skutečností, které indikují možný úmysl zneužití práv přiznaných směrnicí výlučně za účelem obejít vnitrostátní právní předpisy upravující přistěhovalectví - pár se před svatbou nikdy nesetkal; pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají; pár nemá společný jazyk, kterému oba rozumí; důkaz o peněžní částce nebo daru, které byly předány, aby byl sňatek uzavřen (s výjimkou peněz nebo darů, které byly předány jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí); v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejichž účelem bylo nabytí práva pobytu; rozvoj rodinného života pouze poté, kdy byl přijat příkaz k vyhoštění; pár se rozvedl krátce potom, co státní dotyčný příslušník třetí země získal právo pobytu.“* Ani zde nejsou jednotlivé indikátory jednoznačně naplněny. Společným jazykem je angličtina, kterou však žalobce ovládá na velmi nízké úrovni, je pak otázkou, zda by partneri byli schopni řešit důležité otázky manželství s jazykovou bariérou, která mezi nimi existuje. Též dílčí rozdíly ve výpovědích žalobce a jeho manželky sice vyvolávají jisté pochybnosti, avšak nelze jednoznačně uzavřít, že by se oba neshodli na podstatných skutečnostech. Naplněním byť jen některých jednotlivých indikátorů by mělo být důvodem pro zahájení šetření, zda nedošlo k obcházení zákona, nikoli však důvodem pro automatické shledání manželství účelovým.
28. Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku dále vysvětluje způsob, jakým je třeba přistupovat k vyšetřování účelových manželství: *„v článku Fingovaná manželství a jejich potírání, podle něhož „[fingované manželství je takový svazek, při jehož uzavření byly dány dva úmysly snoubenců: jednak úmysl negativní, totiž nevést společný rodinný život jako manželé, a pak úmysl pozitivní, totiž obejít předpisy přistěhovaleckého práva. Chybí-li negativní úmysl, jde pouze o výhodný sňatek, který jednomu ze snoubenců zajistí i právo pobytu v daném státu. Chybí-li naopak pozitivní úmysl, jedná se zřejmě rovněž o fingované manželství, které ovšem nespadá do oblasti přistěhovaleckého práva a které mohlo sledovat i jiné důvody [...]* (Čížinský, P. *Fingovaná manželství a možnosti jejich potírání*. In: Čížinský, P. Jelínková, M. *Připomínky k cizineckému zákonu*. Praha: Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, 2007. s. 46. Dostupné na: <http://www.mkc.cz/cz/nase-publikace.html>). Uvedený názor odpovídá obsahu migrační směrnice, v jejímž kontextu je nutné vykládat harmonizovaná ustanovení cizineckého zákona (srov. bod 28 odůvodnění migrační směrnice a cit. sdělení Komise), ale i judikatuře zdejšího soudu (srov. cit. rozsudek č. 2781/2013 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že při prokazování účelovosti manželství je nutné se zaměřit (i) jak na úmysl obcházet cizinecký zákon k získání pobytového oprávnění, (ii) tak na úmysl nevést společný manželský život.“
29. Správní orgány považovaly uzavřené manželství za účelové mj. z toho důvodu, že žalobce nesdílí s manželkou společnou domácnost. Společná domácnost však není nezbytnou podmínkou manželství, ačkoli většina manželů spolu bezpochyby společnou domácnost sdílí, existují případy, kdy manželé v plně fungujícím manželství žijí odděleně. S takovou situací počítá i občanský zákoník obsahující úpravu rodinného práva, když např. v ustanovení § 691 odst. 1 upravuje oddělené domácnosti. Jak uzavřel Nejvyšší správní soud v opakovaně zmiňovaném rozsudku: *„Morální povinnost spočívající ve vedení společného života je tedy nutné vykládat především jako vzájemné provázení na cestě životem, nikoli fyzický pobyt ve společné domácnosti.“*

30. Zdejší soud se plně ztotožňuje se závěry Nejvyššího správního soudu ve zmiňovaném rozsudku, ve kterých shrnul, že: „*V případě rodinných příslušníků unijních občanů má rozhodující váhu právní status. Pokud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství. Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán.*“
31. Správní orgány tak musí prokázat úmysl žalobce obcházet zákon o pobytu cizinců, důkazní břemeno leží na nich.
32. Ve světle judikatury Nejvyššího správního soudu a zejména jeho rozsudku ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015 – 40, zdejší soud dospěl k závěru, že správní orgány neunesly své důkazní břemeno ohledně účelovosti uzavřeného manželství.
33. Je pravdou, že okolnosti sňatku, jazyková bariéra mezi manželi a fakt, že spolu nikdy nežili, mohou nasvědčovat účelovosti uzavřeného manželství. Návštěvy v rádech dní či týdnů nemohou být považovány za sdílení společné domácnosti. Nicméně je pravdou, že na straně manželky existovaly důvody, pro které nebylo možné trvale vycestovat do země žalobce, a žalobci nebylo uděleno pobytové vízum. Na základě těchto skutečností nelze uzavřít, že žalobce a jeho manželka neměli a nemají úmysl vést společný manželský život.
34. Jak vytkl též žalobce v žalobě, správní orgány se při hodnocení skutkového stavu zaměřily jednostranně na hodnocení skutkových zjištění, které byly žalobci k tíži, aniž by zohlednily veškeré okolnosti ve vzájemném kontextu. Rovněž správní orgány nerespektovaly judikaturu správních soudů zabývající se problematikou uzavírání účelových manželství a jejich definicí, zejména že při prokazování účelovosti manželství je nutné se zaměřit jak na úmysl obcházet cizinecký zákon k získání pobytového oprávnění, tak na úmysl vést společný manželský život, přičemž obě tyto podmínky musí být splněny současně.
35. Ze skutkových okolností případu, které byly dosud shromážděny a vzaty v úvahu, není prokázáno, že by manželé neměli úmysl vést společný manželský život, proto jejich manželství není bez dalšího možné prohlásit za účelové jako důvod pro neudělení krátkodobého víza.

Rozhodnutí soudu

36. Jelikož v daném případě došlo k podstatnému porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, soud podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. bez jednání zrušil napadené rozhodnutí pro vady řízení a současně podle § 78 odst. 4 s. ř. s. vyslovil, že věc se vrací k dalšímu řízení žalovanému.
37. Správní orgán je v dalším řízení vázán právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
38. Soud projednává a rozhoduje věci podle pořadí, v jakém k němu došly; to neplatí, jsou-li u věci dány závažné důvody pro přednostní projednání a rozhodování věci (§ 56 odst. 1 s. ř. s.). V daném případě soud věc projednal a rozhodl přednostně, neboť pro tento postup

shledal závažnými důvody uplatněné v podání žalobce došlém soudu dne 1. 2. 2019.

Náklady řízení

39. Žalobce, který měl ve věci plný úspěch, má podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. proti žalovanému správnímu orgánu, který ve věci úspěch neměl, právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení před soudem v celkové výši **9 800 Kč**, skládající se ze zaplaceného soudního poplatku za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve výši 3 000 Kč, z odměny advokáta za dva úkony právní služby v plné výši po 3 100 Kč podle § 7, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu, tj. 1) převzetí a příprava zastoupení a 2) žaloba, a z náhrady hotových výdajů za dva úkony právní služby po 300 Kč podle § 13 odst. 1 a 3 advokátního tarifu. Zástupkyně žalobce není plátcem DPH. Ke splnění povinnosti nahradit náklady řízení bylo žalovanému určeno platební místo podle § 149 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. a stanovena přiměřená lhůta podle § 160 odst. 1 části věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. (s přihlédnutím k možnostem žalovaného tuto platbu realizovat).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost do dvou týdnů po jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, 657 40 Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Plzeň 26. června 2019

JUDr. PhDr. Petr Kuchynka, Ph.D. v.r.
předseda senátu